ROMÂNIA 2019

Capitala: București
Populație: 21,302,893
GDP per capita (PPP): $24,600
Human Development Index: Foarte Ridicat (0.816)
Freedom in the World: Liber (83/100)

SUSTENABILITATEA OSC: 3.7

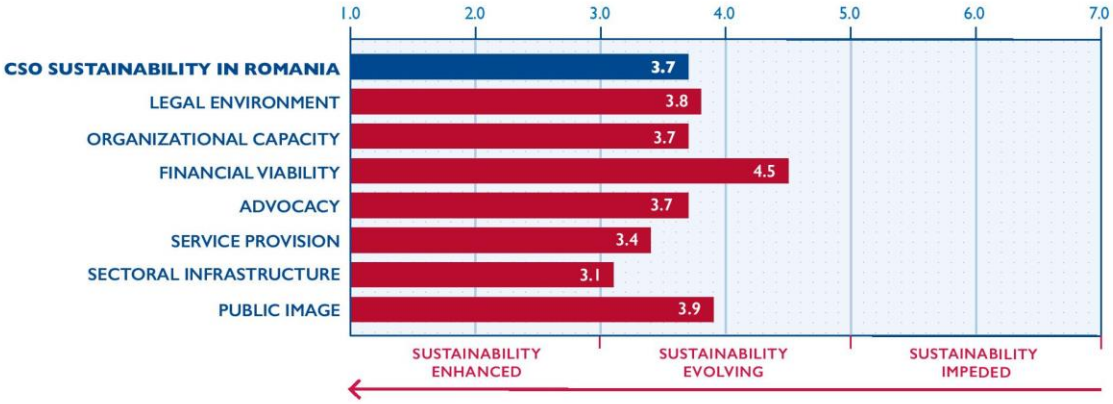

Atenția publică din România în 2019 s-a concentrat pe două runde de alegeri, un referendum național privind corupția și sistemul judiciar și două moțiuni de cenzură, dintre care una de succes. În acest context, politicienii au acordat mai puțină atenție societății civile. În timp ce aceasta a însemnat că am avut mai puține încercări de înfierare sau de supra reglementare a sectorului, nu am avut nici vreo îmbunătățire sustenabilă a relațiilor OSC (Organizațiilor Societății Civile) cu autoritățile publice.

La alegerile europarlamentare organizate în România în mai, principalele două partide de opoziție au obținut în mod surprinzător aproape 50% din voturi, în timp ce social-democrații (principalul partidul de guvernare) au obținut sub 23% din voturile exprimate. În aceeași zi cu alegerile europene a avut loc un referendum consultativ privind interzicerea eventualelor amnistii și grațieri pentru infracțiunile legate de corupție, precum și orice alte ordonanțe de urgență legate de sistemul judiciar. Referendumul a trecut cu o largă majoritate. În ziua următoare de după alegeri, Liviu Dragnea, liderul Partidului Social-Democrat, a primit o pedeapsă de trei ani și jumătate de închisoare pentru a fi folosit funcția sa pentru a angaja în mod fictiv doi membri de partid într-o agenție publică de protecție a copilului. Acest lucru a creat tensiuni în interiorul coaliției de guvernare și a dus la eventuala demitere a guvernului în luna octombrie și la înlocuirea cu un cabinet al Partidului Național Liberal. În noiembrie, actualul președinte Klaus Iohannis a câștigat alegerile pentru președinția României, surclasând prim-ministrul social-democrat recent demis, Viorica Dăncilă.

În ciuda contextului politic turbulent, sustenabilitatea generală a OSC a rămas stabilă. Singura dimensiune care a înregistrat o modificare a scorului în cursul anului a fost advocacy, care s-a îmbunătățit ușor ca urmare a mediului politic mai puțin controversat.

Registrul Național al Organizațiilor Neguvernamentale a inclus 114.548 OSC înregistrate la începutul anului 2020, o creștere de 6.774 în ultimul an. Cu toate acestea, organizațiile care s-au înregistrat în 2019 s-ar putea să nu fie reprezentate în registru decât mai târziu în 2020, deoarece instanțele nu sunt supuse unui termen limită pentru actualizarea registrului. Majoritatea OSC înregistrate sunt asociații (93.128) și fundații (19.270). Se estimează că doar jumătate din OSC înregistrate sunt active.

CADRUL LEGAL: 3.8

Cadrul legal care reglementează operațiunile OSC nu s-a schimbat în 2019. Intensitatea diverselor inițiative de reglementare a sectorului s-a mai redus și atenția a fost concentrată în schimb pe a revizui unele din legile existente și pe a finaliza adoptarea inițiativelor propuse în 2018. Lipsa de claritate și previzibilitate a unor termeni legali și a unor proceduri administrative continuă să fie provocări deoarece permit decizii discreționare în procesele de verificare și control. În plus, OSCurile nu au capacitatea de a asigura respectarea deplină a normelor.

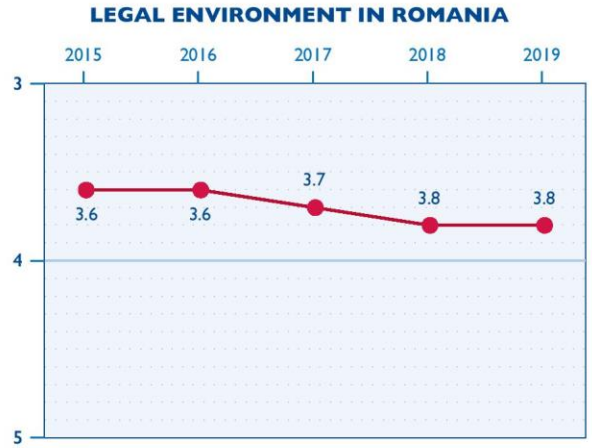

Una dintre cele mai drastice propuneri de revizuire a Ordonanței Guvernului 26/2000, care reglementează instituirea și funcționarea OSC nu a fost suspsă la vot în Parlament nici în 2019. Propunerea, care a fost inițiată în 2017, ar impune cerințe de raportare extrem de dure pentru OSC sub sancțiunea dizolvării pentru nerespectarea obligațiilor. În ciuda obiecțiilor puternice ale societății civile și organizațiilor internaționale, inclusiv Comisia de la Veneția și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) / Biroul pentru Inițiative Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), propunerea a rămas pe agenda parlamentului, în sensul că aceasta ar putea fi votată în orice moment, alimentând astfel incertitudinea în sectorul ONG.

După un proces îndelungat și disputat, în iulie 2019 Parlamentul a adoptat o lege pentru punerea în aplicare a celei de-a 4-a Directive UE anti-spălarea banilor. Versiunea legii care a fost adoptată s-a referit doar la unele dintre nemulțumirile OSC și a păstrat obligații de raportare neclare. În timp ce OSC nu mai sunt clasificate ca entități raportoare, atât asociațiile, cât și fundațiile sunt obligate să comunice Ministerului Justiției informații despre beneficiarii lor reali, cu sancțiuni de la amenzi până la dizolvare. Orice modificare a listei beneficiarilor reali care apare între termenele anuale de raportare trebuie anunțată în termen de treizeci de zile. Legea nu este încă clară cu privire la cine sunt beneficiarii reali ai OSC, ceea ce duce la o varietate de interpretări diferite. Mai mult, legea impune notarizarea declarațiilor privind beneficiarii reali, ceea ce ar impune cheltuieli suplimentare și timp. Drept regulă generală, declarația poate fi făcută în fața unui notar doar de către reprezentantul organizației nominalizat în statut; dacă organul de decizie al OSC mandatează o altă persoană să își asume acest rol, acest mandat trebuie, de asemenea, notarizat.

Procesul de înregistrare a OSC, care era deja destul de lung și complex, a devenit și mai complicat în 2019, întrucât fondatorii trebuie să-și declare beneficiarii reali în timpul procedurii inițiale a instanței. OSC pot fi dizolvate doar printr-o procedură judiciară. Deși această procedură este lungă și complexă, ea protejează organizațiile împotriva dizolvării arbitrare de către terți, inclusiv de stat.

OSC își pot exprima liber criticile pe care le au la adresa statului, dar rareori autoritățile își si modifică politicile în consecință. Tot prea rar, astfel de critici sunt înțelese de autorități drept o oportunitate de dialog constructiv. OSC au continuat să fie supuse denigărilor în 2019, deși aceste discursuri au fost mult mai moderate decât în anul precedent.

Politicile fiscale care au intrat în vigoare la începutul anului 2018 au afectat negativ OSC. Cu toate acestea, în 2019 s-au făcut unele modificări pozitive la aceste măsuri, modificări care au redus la minimum impactul acestora. Sponsorii sunt acum eligibili pentru deduceri ale sponsorizărilor de până la 20 la sută din impozitul pe venit datorat sau până la 0,75 la sută din cifra de afaceri anuală (în loc de limita anterioară de 0,5 la sută), oricare este mai mică.

Contribuabilii individuali au de multă vreme opțiunea de a direcționa până la 2 la sută din impozitul pe venit datorat către o OSC sau o biserică sau o bursă individuală. În 2018, guvernul a ridicat acest procent la 3,5%, dar numai pentru OSC care sunt furnizori de servicii sociale acreditați cu cel puțin un serviciu licențiat. Deși legea a fost modificată în decembrie 2018 pentru a permite direcționarea beneficiilor sporite către orice OSC, această modificare va produce efecte abia în 2020, atunci când contribuabilii își depun declarațiile fiscale pentru 2019.

Începând cu anul 2019, toți beneficiarii de sponsorizări și redirecționări individuale trebuie să fie înregistrați în registrul entităților care beneficiază de deduceri fiscale. Deși măsura a fost introdusă într-o lege adoptată în 2018, detaliile privind funcționalitatea acestuia, formularele conexe și informațiile care trebuie furnizate de OSC au fost publicate doar foarte aproape de termenul limită pentru înregistrarea în acest registru. Deși procesul de înregistrare poate fi finalizat online, întârzierea anunțării documentelor necesare a provocat unele dificultăți pentru OSC și relațiile lor cu donatorii corporativi.

OSC au dreptul sa˘ deruleze campanii de strângere de fonduri, sa˘ obtina˘ venituri proprii și sa˘ concureze pentru obținerea de fonduri publice. OSC, sindicatele și patronatele sunt scutite de impozitul pe venit pana˘ la 15,000 EUR din veniturile obținute pe parcursul unui an fiscal sau pana˘ la 10% din venitul total scutit de impozit, fiind luata˘ în considerare suma cea mica˘. Veniturile din subvenții și sponsorizări nu sunt impozitate.

Puține OSC au capacitatea sau resursele de a respecta toate cerințele Regulamentului general de protecție a datelor (GDPR) al UE care a intrat în vigoare în 2018. În 2019, Asociația pentru Tehnologie și Internet a publicat o listă de răspunsuri la cele mai frecvente întrebări legate de conformitatea GDPR, în timp ce Asociația Expert Forum a moderat întâlniri în întreaga țară între agenția națională de resort și OSC.

Organizațiile au nevoie de consiliere juridică profesionistă pentru a se conforma atât GDPR, cât și legislației anti-spălarea banilor. Cu toate acestea, disponibilitatea unor astfel de sfaturi este limitată în comparație cu nevoile sectorului. Deși interesul în furnizarea de servicii juridice pro bono a crescut în ultimii ani, profesioniștii din domeniul juridic au o experiență limitată legată de specificul OSC deoarece școlile de drept și organismele profesionale oferă foarte puține informații despre aceste subiecte.

CAPACITATEA ORGANIZAŢIONALA˘: 3.7

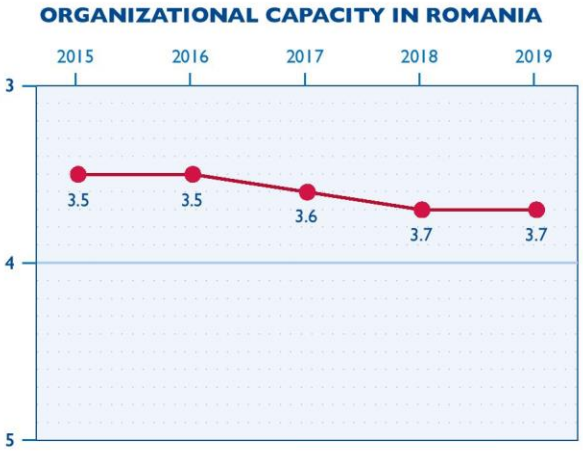

Capacitatea organizațională a sectorului OSC nu s-a schimbat în 2019. În timp ce multe OSC înțeleg importanța implicării cetățenilor în activitățile și proiectele lor, în practică aceasta este greu de realizat din lipsa finanțării pentru organizarea de întâlniri, campanii de conștientizare sau activități de comunicare.

Deși legea privind voluntariatul adoptată în 2014 le oferă voluntarilor o gamă largă de beneficii, voluntariatul nu este încă la ordinea zilei în România. Potrivit World Giving Index 2019, care adună date din ultimul deceniu, România se află printre cele zece țări din josul clasamentului în ceea ce privește participarea la activități de voluntariat. În medie, în ultimii zece ani, doar 7% dintre respondenți din România au raportat că au participat în activități de voluntariat. Mai mult, OSC au dificultăți în a reține voluntarii pe termen mai lung, aceștia preferând inițiativele pe termen scurt. Dezvoltarea unei culturi a voluntariatului este de asemenea îngreunată de faptul că majoritatea angajatorilor nu recunosc voluntariatul ca experiență de muncă relevantă.

Organizațiilor continuă să le fie dificil să își mențină personalul plătit. Sectorul public a devenit mult mai atractiv pentru angajați deoarece oferă o mai mare securitate a muncii și salarii mai mari. Potrivit studiului PayWell realizat de PricewaterhouseCoopers, din 2017 salariile din sectorul public au crescut cu aproximativ 50 la sută. Liderii OSC indică faptul că cele mai mari flucutuații ale personalului din OSC sunt printre asistenții sociali și psihologi. Unele OSC încearcă să atragă mai mulți voluntari studenți sau să angajeze personal doar pe baza unui proiect, pentru a compensa reducerile de personal. OSC nu au sisteme eficiente de gestiune a resurselor umane, iar angajații au posibilități limitate de a-și dezvolta abilitățile prin formare, programe de dezvoltare a carierei sau coaching.

Puține OSC se angajează în planificări pe termen lung. Majoritatea au misiuni și viziuni și recunosc nevoia de a implementa abordări strategice pentru activitatea lor, dar numai organizațiile bine dezvoltate reușesc să își creeze planuri strategice. OSC mai mici își dezvoltă activitățile pe baza posibilităților de finanțare disponibile.

Structurile de management intern ale OSC nu s-au schimbat vizibil în 2019. Unele OSC au consilii funcționale, în timp ce în altele, rolurile membrilor consiliului de administrație nu sunt clar distinse de cele ale angajaților. În unele OSC, angajații sunt și membri ai consiliului de administrație.

În general, OSC au echipamentul necesar pentru activitatea lor de zi cu zi. În 2019 au existat însă oportunități foarte limitate pentru achiziționarea de echipamente de înaltă calitate. Unele OSC mici au primit donații de echipamente second-hand, dar aceasta nu a fost o practică obișnuită.

SUSTENABILITATEA FINANCIARĂ: 4.5

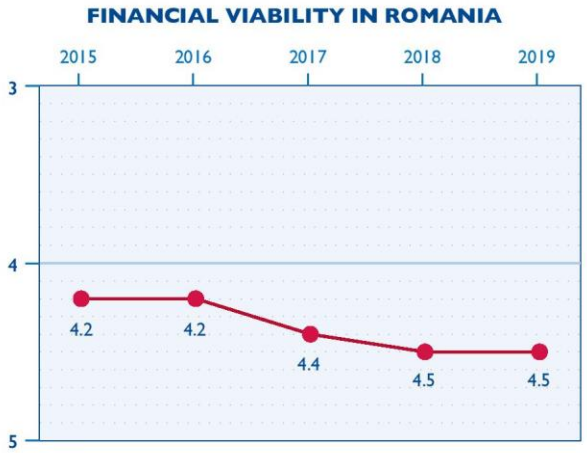

Sustenabilitatea financiară a OSC nu s-a schimbat semnificativ în 2019. Deși au existat mai multe evoluții care ar putea îmbunătăți situația în 2020 și nu numai, acestea nu au putut contrabalansa finanțarea publică insuficientă, sprijinul insuficient pentru OSC mai mici și rurale și capacitatea limitată a sectorului de a obține venituri din vânzarea de produse și servicii.

Deși OSC au acces la felurite surse de venit, doar câteva reușesc să-și diversifice cu succes finanțarea. OSC mai mici își susțin în general operațiunile pe termen scurt, de obicei prin donații și voluntariat. Ele primesc ocazional finanțare prin mecanismul de redirecționare fiscală, accesează fonduri publice (locale sau naționale) într-o măsură foarte limitată și rareori beneficiază de fondurile structurale gestionate de autoritățile publice române. OSC active ăn domenii precum mediul înconjurător, drepturile LGBTI, drepturile omului și chiar furnizarea de servicii sociale au dificultăți în a își diversifica veniturile, în timp ce au acces la din ce în ce mai puține surse de finanțare.

Conform raportului Dinamica și perspectiva domeniului CSR din România, lansat în 2019 de CSR Media și Valoria Business Solutions, 88 la sută dintre respondenți au raportat că bugetele lor corporative pentru programe de responsabilitate socială corporativă (CSR) fie au stagnat, fie au crescut ușor. Educația, problemele sociale și mediul continuă să fie domeniile susținute cel mai frecvent de companii, și interesul pentru domeniul sănătății a crescut semnificativ. Deși majoritatea companiilor intervievate afirmă că își implementează programele la nivel național, programele de CSR ajung tot mai mult în zonele rurale. Programele de finanțare mai vechi ale unor firme precum Kaufland, OMV Petrom, LIDL, Raiffeisen Bank, MOL, IKEA, Vodafone, Orange, ING Bank și Telus International România au continuat și în 2019. În plus, au fost lansate câteva programe noi, inclusiv unele care abordează domenii mai puțin populare. De pilda, IKEA a oferit sprijin strategic organizațiilor axate pe egalitatea de gen, educație și pregătire în caz de dezastre; Kaufland a sprijinit micile OSC care lucrează în domeniile mediului, educației și sănătății și a susținut înființarea grădinilor și fermelor urbane din Grădinescu; și LIDL a inițiat un nou program intitulat Cu Apele Curate.

Începând cu aprilie 2019, OSC trebuie să se înregistreze ca potențiali beneficiari ai sponsorizărilor în noul Registru național al entităților nonprofit administrat de ANAF. Acest lucru a provocat ușoare întârzieri în semnarea de noi acorduri de sponsorizare ăntre organizații și companii, dar nu e de așteptat ca aceste sume să fie afectate în mod semnificativ, având în vedere dispozițiile legale mai favorabile care au intrat în vigoare.

Ca și în anii precedenți, guvernul continuă să ofere finanțare sectorului. Au existat ușoare variații în bugetele alocate pentru diferite tipuri de organizații sau domenii specifice de acțiune în 2019. De exemplu, în timp ce au mai crescut finanțările pentru organizațiile minorităților naționale, federațiile sportive și proiectele axate pe combaterea intoleranței, au existat mai puține finanțări pentru proiecte de cultură și tineret. Având în vedere resursele limitate disponibile în comunitățile locale, OSC primesc mai puțin sprijin din partea administrațiilor publice de la acest nivel. Finanțarea din bugetele locale este mai frecventă în municipalități și orașe mai mari.

Fondurile structurale europene 2014-2020 și Mecanismul financiar al Spațiului Economic European (SEE) 2014-2021 au fost principalele surse de finanțare externă în 2019, în special pentru OSC mai mari și mai experimentate. Folosind fonduri UE, în 2019 organizațiile au implementat proiecte în principal în educație, antreprenoriat, ocuparea forței de muncă, dezvoltare locală, advocacy și formulare de politici publice, antreprenoriat social și incluziune socială. Noile finanțări pentru antreprenoriat social sunt deosebit de apreciate, având în vedere lipsa de sprijin pentru întreprinderile sociale din ultimii ani. Cu toate acestea, atfel de finanțări sunt disponibile în primul rând pentru start-up-uri și mai puțin pentru întreprinderile existente care se străduiesc să concureze pe piața deschisă.

În cadrul Mecanismului financiar SEE au fost lansate mai multe apeluri de proiecte în domeniile culturii, educației incluzive, reducerii sărăciei sau eficienței energetice. Deciziile de finanțare nu au fost încă anunțate până la sfârșitul anului 2019, cu excepția câtorva proiecte care vizează educația pentru romi. Apelurile din cadrul Active Citizens Fund, un program SEE de 46 de milioane EUR, axat exclusiv pe OSC care lucrează pe democrație și drepturile omului, justiție socială, mediu și schimbări climatice, egalitate de gen și violență bazată pe gen au fost lansate aproape de sfârșitul anului.

Fundația Româno-Americană este unul dintre puținii alți donatori străini activi în țară; oferă sprijin anual de până la 3,6 milioane dolari în domeniile economiei rurale, tehnologiei și inovării, implicării civice și dezvoltării infrastructurii filantropice. Ca și în anii precedenți, Fondul de Inovare Civică, un mecanism privat finanțat de sectorul de afaceri și Fondul pentru democrație, care colectează contribuții lunare recurente de la persoane fizice, au finanțat proiecte mici.

Sprijinul acordat de donatorii individuali a devenit mai consecvent, iar organizațiile au devenit mai creative în demersurile lor de strângere de fonduri, utilizarea campaniilor prin SMS, crowdfunding și evenimente de strângere de fonduri locale și naționale, cum ar fi maratoane, gale, swimathon. Utilizarea tehnologiilor IT pentru facilitarea donațiilor sau crowdfunding-ului s-a consolidat semnificativ în 2019. Platforma www.donatie.ro, care facilitează campanii SMS și de tip debit direct a raportat o creștere de 50% a donațiilor recurente și o creștere de 20 la sută în numărul de donații prin SMS între 2018 și 2019, iar platforma peer-to-peer www.galantom.ro a raportat o creștere cu peste 50 la sută a donațiilor anuale în 2019. În plus, www.bursabinelui.ro, care intermediază donații fără comision a devenit o platformă atractivă pentru a face mici donații. Alte aplicații precum www.doneaza.pago.ro și MobilPay Wallet le permit utilizatorilor să facă donații recurente către organizații preselectate. Mai multe instituții media independente, inclusiv Recorder, Rise Project, Să fie Lumină și G4Media, au atras cu succes donații de la persoane fizice pentru a acoperi porțiuni semnificative din costurile lor de operare. Platforma de jurnalism online Inclusiv a strâns 104.000 de euro de la 1.650 de donatori recurenti. Mecanismul de redirecționare fiscală rămâne o sursă relevantă de venit pentru OSC mici și pentru cele mai vizibile pentru public.

Capacitatea și abilitatea OSC de a obține venituri din furnizarea de servicii de servicii rămâne limitată.

OSC depun situații financiare anuale care sunt publicate ulterior pe site-ul Ministerului Finanțelor. Cu toate acestea, mai puțin de jumătate dintre organizațiile înregistrate își raportează veniturile; restul sunt inactive sau nu au niciun venit. Majoritatea organizațiilor publică online rapoarte anuale cu informații financiare sau le pun la dispoziție la cerere. Auditurile financiare independente nu sunt o practică obișnuită în rândul OSC și sunt în general realizate numai la cererea finanțatorilor.

ADVOCACY: **3.7**

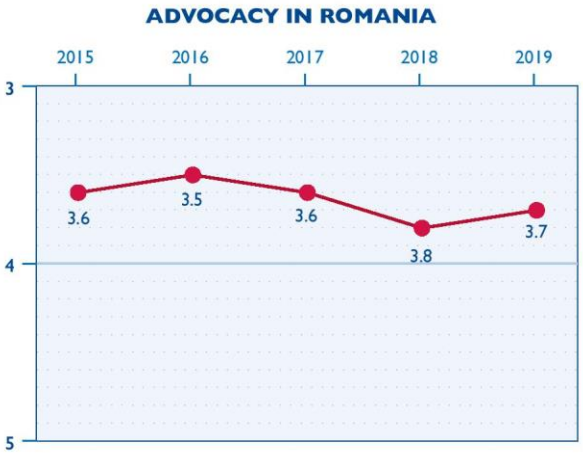

Abilitățile de advocacy s-au îmbunătățit ușor în 2019. De la începutul anului până la începutul toamnei, cooperarea societății civile cu guvernul a fost în general afectată de lipsa de încredere care a dominat întreaga perioadă post-2017, consultările publice fiind organizate în general doar pentru a îndeplini cerințe procedurale. Cu toate acestea, după ce noul guvern al Partidului Național Liberal a fost învestit în octombrie, transparența și implicarea OSC în ciclurile de elaborare a politicilor au crescut. De exemplu, noul premier s-a consultat cu societatea civilă înainte de numirea cabinetului său de miniștri. Stabilitatea acestui nou nivel de cooperare, precum și a guvernului nou instalat în sine, sunt incerte, având în vedere majoritatea parlamentară fragilă pe care guvernul o deține și alegerile locale și legislative prevăzute pentru 2020. Președintele României, Iohannis, fost membru al aceluiași partid, a consultat societatea civilă în martie, înainte de a solicita referendumul pentru sistemul judiciar. Cu toate acestea, o astfel de evoluție pozitivă a fost în parte anulată de refuzul ulterior al președintelui de a participa la orice dezbatere electorală cu concurenții săi politici înainte de realegerea sa din noiembrie.

O ordonanță guvernamentală de urgență emisă în februarie a introdus noi modificări legislative legate de sistemul judiciar și promovarea magistraților și a personalului judiciar. Această ordonanță ar fi avut ca rezultat schimbarea imediată a procurorilor care conduc două departamente ale DNA și a fost percepută ca o nouă formă de control politic asupra magistraților și astfel a stârnit cele mai semnificative proteste ale anului. Sute de magistrați au protestat în tăcere la ușa instituțiilor lor în timp ce și-au suspendat îndatoririle oficiale timp de mai multe zile. Se estimează că zece mii de cetățeni au ieșit pe străzile din București și marile orașe înainte ca unele dintre schimbări să fie atenuate printr-o nouă ordonanță de urgență adoptată la începutul lunii martie. Protestele de stradă au fost organizate informal, dar au fost susținute și de organizații formale.

În timp ce România deținea președinția Consiliului UE în prima jumătate a anului, OSC grupate în coaliția informală RO2019 au încercat să stimuleze contribuția societății civile în procesele oficiale legate de președinție, inclusiv pregătirea pozițiilor oficiale ale României. Deși unele propuneri ale societății civile au fost incluse în prioritățile oficiale ale României, cooperarea cu OSC pe tot parcursul procesului a fost limitată. În iunie, OSC și-au prezentat pozițiile la Forumul Internațional al Societății Civile din București, un eveniment organizat de societatea civilă, care a culminat cu o scrisoare deschisă detaliată adresată factorilor de decizie din UE, care solicită măsuri de sprijin mai puternice pentru ca societatea civilă să-și păstreze rolul în asigurarea drepturilor fundamentale pentru toți.

La nivel local, transparența a rămas în continuare problematică, după cum se dovedește chiar în municipiul București. În iunie, ActiveWatch și Centrul de Resurse pentru Participare Publică (CeRe) au obținut o decizie definitivă a instanței de judecată în care se afirmă că regulile de procedură utilizate de primărie cu privire la participarea cetățenilor la ședințele consiliului general erau ilegale. Regulile afirmau că cetățenii aveau dreptul de a solicita să participe la ședințe și nu dreptul de a și participa efectiv la reuniuni, fără a specifica și criteriile prin care primăria aproba cererile cetățenilor. Cu toate acestea, practica reală nu s-a modificat substanțial, iar organizațiile critice au avut în continuare dificultăți în participarea la ședințele consiliului.

În noiembrie 2019, Parlamentul a adoptat legislație care reduce drastic rolul OSC în gestionarea zonelor protejate de mediu. Inițiativa a fost adoptată în ciuda unei puternice opoziții a organizațiilor, încă din 2018, precum și în ciuda invalidării anterioare de către Curtea Constituțională a modificărilor similare care au fost inițial adoptate ordonanțe de urgență.

Zeci de proiecte finanțate de UE axate pe îmbunătățirea capacității societății civile de a participa la formularea politicilor publice în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă au fost finalizate pe parcursul anului. Cu sprijinul acestui program, organizațiile beneficiare au formulat multe propuneri de politici axate, de exemplu, pe

îmbunătățirea educației pentru dezvoltare durabilă în sistemul educațional public, îmbunătățirea calității aerului în așezările urbane, susținerea meșteșugurilor tradiționale, dezvoltarea standardelor profesionale pentru educatori preșcolari timpuri și îmbunătățirea accesului la informațiile publice. Cu toate acestea, nu este încă sigur dacă vreuna dintre ele va fi adoptată oficial ca legislație.

În iunie 2019, guvernul a adoptat o ordonanță de urgență prin care a fost eliminată rambursarea costurilor elevilor pentru naveta școlară pe distanțe lungi. Deși Salvați Copiii România și unele dintre cele mai importante organizații ale elevilor de la nivel național au criticat dur această decizie, obiecțiile lor nu au avut niciun efect până la sfârșitul anului.

Într-o notă pozitivă, o campanie a Fundației PACT și MKBT: Make Better a contribuit semnificativ la adoptarea în iulie a unei legi care îmbunătățește situația celor peste 64.000 de familii care trăiesc în așezări informale, structuri construite fără aprobare legală.

În 2019, OSC au pledat, atât individual, cât și prin intermediul coaliițiilor informale, pentru un mediu de operare mai sănătos pentru sectorul societății civile. Deși au reușit să evite modificările negative aduse cadrului fiscal, eforturile lor au avut doar parțial succes în ceea ce privește legislația anti spălarea banilor, așa cum este descris mai sus. Lipsa de interes a statului în cooperarea autentică cu OSC a fost demonstrată de procesul eșuat de reactivare a Comitetului Consultativ pentru Asociații și Fundații al primului ministru. În august 2019, fiecare minister trebuia să aplice o procedură de selecție a organizațiilor relevante și să facă o recomandare premierului în acest sens. Cu toate acestea, nu toate ministerele au lansat procedurile, iar cele care au făcut-o totuși nu au reusit să și stabilească nisște criterii relevante. Drept urmare, procedura a eșuat și Comitetul a rămas inactiv.

FURNIZARE DE SERVICII: 3.4

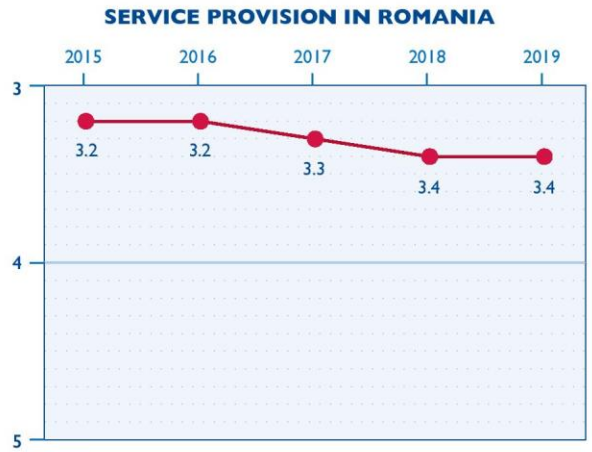

Furnizarea serviciilor OSC nu s-a modificat vizibil în 2019. Organizațiile continuă să ofere o mare varietate de servicii în domenii precum educația, asistența socială, sănătatea, protecția mediului, activismul civic, cultura și educația pentru tineri. Cantitatea și calitatea serviciilor furnizate de OSC sunt afectate de lipsa personalului și de lipsa finanțării continue. În 2019, unele OSC și-au pierdut licențele pentru furnizarea de servicii sociale deoarece nu aveau personal suficient. Din cauza resurselor limitate, OSC nu mai pot folosi în aceeasi măsură evaluări de nevoi sau consultări cu beneficiari pentru a putea identifica nevoile comunității. Cu toate acestea, OSC oferă în continuare servicii relevante beneficiarilor lor, care răspund nevoilor grupurilor lor țintă.

Capacitatea OSC de a genera venituri prin furnizarea de servicii nu s-a modificat în 2019. Subvențiile guvernului pentru furnizorii de servicii sociale au crescut marginal, dar sunt în continuare semnificativ sub costurile reale ale acestor servicii. OSC percep taxe pentru o varietate de produse și servicii, inclusiv servicii de îngrijire la domiciliu, tratament pentru dependență și educație informală sau alternativă pentru copii. Cu toate acestea, taxele pe care OSC le percep pentru serviciile lor nu acoperă în totalitate costurile intervențiilor, fiind necesar să caute surse suplimentare de finanțare. Unele OSC au început să dezvolte mici întreprinderi sociale care produc bunuri fabricate de persoane cu dizabilități, cum ar fi produse de panificație și artizanat. Alte OSC investesc în dezvoltarea fermelor de animale mici. De exemplu, pentru a ajuta persoanele cu dizabilități, Asociația Betania a preluat o fermă de capre din Găgești, județul Vaslui; angajează persoane cu dizabilități la fermă și folosește profiturile pentru activitățile sale deservind persoanele cu dizabilități. Cu toate acestea, majoritatea OSC au dificultăți în a dezvolta întreprinderi sociale, deoarece nu au experiență în afaceri.

OSC își oferă expertiza și altor părți interesate, dincolo de publicul lor țintă primar, inclusiv instituțiilor guvernamentale și locale, companiilor private, spitalelor și instituțiilor internaționale. OSC mari și cu experiență s-

au asociat cu companiile pentru a dezvolta programe de CSR. De exemplu, MOL România și-a dezvoltat programul Spații Verzi care oferă granturi organizațiilor care lucrează în colaborare cu instituțiile publice pentru a crea sau reabilita spații verzi, în colaborare cu Fundația pentru Parteneriat.

Deși există atât exemple pozitive de cooperare, cât și negative, autoritățile publice la nivel local recunosc în general rolul OSC în furnizarea serviciilor și se bazează pe acestea pentru a răspunde nevoilor diferitelor grupuri vulnerabile. Cooperarea dintre guvernul național și OSC nu s-a schimbat în 2019, guvernul în continuare nu pare să recunoască valoarea pe care societatea civilă o aduce prin furnizare de servicii, la fel ca în alte domenii.

INFRASTRUCTURA SECTORULUI: 3.1

Infrastructura care sprijină sectorul OSC nu s-a schimbat semnificativ în 2019. Zeci de OSC acționează ca centre de resurse și oferă consultanță și sprijin altor organizații. De exemplu, CeRe continuă să sprijine grupurile civice din întreaga țară, iar Asociația pentru Relații Comunitare oferă o diversitate de măsuri pentru a ajuta organizațiile să-și diversifice tehnicile de strângere de fonduri. Serviciile de asistență acoperă, în general, zonele urbane. În 2019, astfel de activități au fost reduse oarecum din cauza finanțării insuficiente dedicate inițiativelor de consolidare a capacității interne sau de monitorizare.

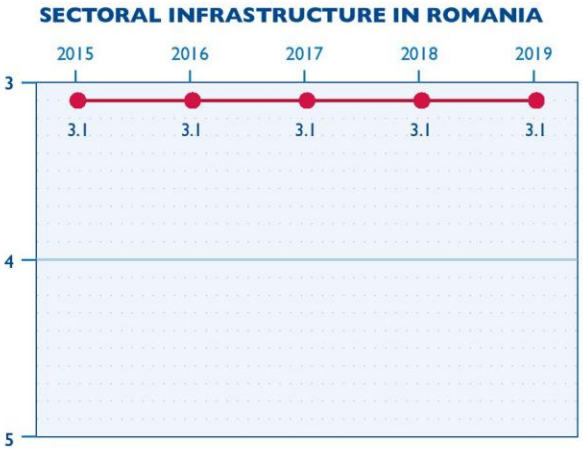

În timp ce coalițiile existente și-au menținut activitățile, si ele au avut probleme similare de finanțare. Din cauza personalului insuficient, Coaliția ONG-uri pentru Fonduri Structurale nu a putut să răspundă la toate problemele ridicate odată cu numărul tot mai mare de proiecte finanțate prin programele structurale UE. În mod similar, Coaliția de Mediu a fost în mare parte inactivă, dar a început să se restructureze la sfârșitul anului.

Organizațiile comunitare au continuat să strângă fonduri și să inspire și să sprijine acțiunile la nivel local. Rețeaua de fundații comunitare a crescut la un număr de nouăsprezece, cu trei noi entități înființate în 2019. În plus, aproximativ douăzeci de organizații sunt implicate în gestionarea diferitelor programe de finanțare pentru alte ONGuri.

La sfârșitul anului 2019 a fost lansat programul Active Citizens Fund. Conform regulilor programului, beneficiarii pot aloca până la 20 la sută din bugetele lor de proiect pentru activități de dezvoltare organizațională, ceea ce le va oferi oportunitatea de a-și dezvolta pe termen lung sustenabilitatea și capacitatea. OSC își pot consolida capacitățile și prin intermediul programelor de CSR dedicate acestor scopuri. În 2019, programul de finanțare „În stare de bine" al Kaufland România a oferit OSC oportunitatea de a se implica în evaluări organizaționale, planificare și alte măsuri concrete pentru a-și îmbunătăți capacitatea de a gestiona provocările existente și de a aborda în mod eficient tendințele viitoare. La acest proces de transformare organizațională au participat aproximativ treizeci de organizații din toată țara.

OSC continuă să își consolideze parteneriatele cu media independentă și publicațiile de investigații. Indexul IREX pentru sustenabilitatea mass-media din 2019 recunoaște „eforturile organizațiilor societății civile, cum ar fi ONG pentru libertate de exprimare care au protestat împotriva agresiunii la adresa jurnaliștilor, împotriva politicienilor care etichetează profesioniștii mass-media cu un limbaj defăimător și încearcă să adopte o legislație restrictivă." Parteneriatele cu guvernul sunt încă limitate, deși perspectivele s-au îmbunătățit la sfârșitul anului, odată cu instalarea unui guvern mai receptiv la contribuția societății civile. Sectorul de afaceri și-a consolidat relația cu societatea civilă. De exemplu, inițiativa Code for Romania a mobilizat experți IT pentru a-și folosi abilitățile în dezvoltarea de soluții pentru problemele comunității. Omul de afaceri local Ștefan Mandachi a inițiat o campanie foarte vizibilă pentru a sprijini cererile grupului civic „Împreună pentru A8" pentru construirea unei autostrăzi care să lege de restul țării regiunea mai săracă de la nord-est .

IMAGINEA PUBLICĂ: 3.9

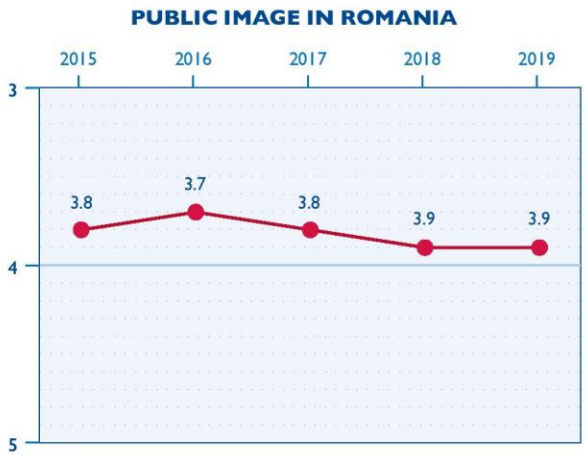

Imaginea publică a sectorului nu s-a schimbat semnificativ în 2019. În timp ce organizațiile au făcut progrese în auto-promovare, acestea au fost contrabalansate de o slabă cooperare cu guvernul și de dezvoltarea societății civile alternative, o secțiune din ce în ce mai vizibilă a societății civile care este mai puțin preocupată de drepturile omului, transparență și stat de drept și care include adesea oportuniști și actori care nu au nicio legătură cu valorile de bază ale societății civile tradiționale.

În timp ce retorica, atât din politică, cât și din mass-media care acuza OSC că ar fi agenți străini ai lui Soros și-a pierdut o mare parte din elan în 2019, a fost însă înlocuită în bună măsură cu discreditarea #Rezist, un termen general folosit pentru a face referire la toți protestatarii civici. Un număr semnificativ de oficiali și politicieni de rang înalt, inclusiv Avocatul Poporului, ministrul finanțelor și diverși membri ai parlamentului (parlamentari) din rândul social-democraților, principalul partid de guvernare la acea vreme, au folosit cu toții acest termen în mod peiorativ în decursul anului.

Organizațiile se bucură în continuare de o acoperire media destul de largă, chiar și pe unele canalele TV generaliste. Acoperirea este în cea mai mare parte pozitivă, deși unele talk-show-uri de maximă audiență răspândesc retorica politică negativă. Organizațiile care abordează probleme sociale majore se bucură de cea mai mare vizibilitate. Unul dintre cele mai de succes exemple este Asociația Daruiește Viața, care a înregistrat progrese semnificative în construirea unui spital pentru copiii cu afecțiuni oncologice, folosind în special fonduri private. Deși beneficiază de multă acoperire pozitivă, asociația a stârnit, de asemenea, o mulțime de critici, inclusiv insultele publice ale primarului general al Capitalei, în ciuda faptului că intenționează să transfere managementul spitalului către sistemul de sănătate publică.

Societatea civilă alternativă a devenit mai vizibilă în cursul anului, schimbând negativ înțelegerea pe care o are publicul despre organizațiile neguvernamentale și beneficiile pe care ele le aduc. Candidatura la președinție a lui Alexandru Cumpănașu, o persoană autoproclamată din societatea civilă, a avut un impact negativ asupra imaginii publice a OSC. În timpul campaniei sale electorale, el s-a remarcat ăn special prin bogăția obținută în mare parte din fonduri publice, prin istoricul cooperării organizaționale selecte cu diverse instituții publice, precum și prin neconcordanțelor cu privire la studiile superioare pe care și le-a inclus în CV-ul oficial. Aceste diferențieri din societatea civilă au fost, de asemenea, clare și atunci când un grup de organizații watchdog consacrate au criticat dur reprezentanții oficiali ai societății civile din Consiliul Suprem al Magistraturii (CSM). După descurajarea protestelor magistraților români, aceștia din urmă au fost acuzați că nu reprezintă decât interesele politice ale parlamentarilor care i-au susținut pentru a deveni membri ai CSM.

Nu există cercetări sociologice disponibile cu privire la nivelul încrederii publice în societatea civilă. Cu toate acestea, conform Eurobarometrului Special 489 din aprilie 2019, doar 76% dintre români consideră că este important ca OSC și activiștii să poată opera liber și să critice guvernul sau interese economice majore fără a suferi consecințe adverse, sub media de 87% pentru întreaga UE.

Deși percepția guvernului asupra OSC s-a îmbunătățit ușor la sfârșitul anului, odată cu instalarea unui nou guvern, aceasta nu a compensat deteriorarea continuă a relațiilor societate civilă - guvern de după 2017. Pe de altă parte, sectorul de afaceri are în mare o percepție pozitivă a societății civile, bazată pe interesul comun pentru statul de drept, independența sistemului judiciar și accesul la educație pentru toți.

OSC continuă să folosească rețelele sociale pentru a-și promova activitatea, precum și evenimentele publice tradiționale, premiile și galele. Unele OSC au experimentat noi abordări inovatoare pe parcursul anului. Bazându-se pe energia protestelor civice din ultimii ani, Platforma Declic a organizat un mare concert în fața clădirii principale a

guvernului pentru a sărbători Europa, cu puțin înaintea alegerilor pentru Parlamentul European, cu trupe și actori cunoscuți care au urcat pe scenă exact în locația protestelor anticorupție din ultimii ani. Campania No Day Without Us, parte a unei inițiative la nivel european a European Civic Forum, a obținut și mai multă popularitate în România și, pe 10 decembrie, a mobilizat ONG și activiștii să comunice mai multe despre realizările lor, imaginându-și cum ar arăta comunitățile în absența acțiunii societății civile.

În timp ce nu există obligații legale în acest sens, multe, dar nu toate organizațiile elaborează rapoarte anuale de activitate, în special pentru a satisface cerințele finanțatorilor. De-a lungul anilor au fost făcute diverse încercări de elaborare a unui cod de etică sau de conduită pentru sector, dar aceste eforturi nu au beneficiat de sprijin semnificativ în rândul OSC.

***Disclaimer**: Opiniile exprimate aici sunt ale experților și cercetătorilor și nu reflectă neapărat poziția USAID sau FHI 360.*